

Jó házasság

Takács-Nagy Gábor, a MÁV Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője elégedett az első közös évaddal

Húsz évvel ezelőtt, egy londoni próbán Solti György mondta neki először, hogy jó karmester válna belőle, s végül – majd két évtizedes kamarazenesz múlttal a háta mögött – bele is vágott a feladatba. Takács-Nagy Gábor, amellet, hogy a genfi zeneakadémián a kamarazene tanszéket vezeti, művészeti vezetője lett a Manchester Camerata-nak, a svájci Verbier Fesztivál Kamarazenekarának, 2005-ben megalakította saját vonószenekezt, a Camerata Bellerive-et, 2012 szeptemberétől a Budapesti Fesztiválzenekar első vendég-karmestere lesz, 2010 szeptemberétől pedig a MÁV Szimfonikus Zenekar művészeti vezetőjeként dolgozik.

I *Nagyon lelkesen állt neki az évad elején az új feladatoknak, ma is töretlen az optimizmusa?*

– Az optimizmusom beigazolódt, mert úgy érzem, a zenekarral egyre inkább sikerül összeszoknunk. Ami azonban aggodalomra ad okot, az az, hogy –tekintettel az ország általános pénzügyi helyzetére – úgy néz ki, minden évben csökkenni fog a támogatás, amit a MÁV-tól kapunk. Bízunk benne, hogy ez a folyamat feltartóztatható, ugyanis már így is meglehetősen alacsony a zenészek fizetése. Néha lelkiismeret furdalást okoz, hogy zenei ötletekkel, kérésekkel bombázom a zenészeket, akikről közben tudom, hogy nem egy közülük alapvető problémákkal küzd. Megemelem előttük a kalapom, mert ennek ellenére gyönyörűen játszanak a próbákon, nagyszerű emberek muzsikálnak ebben a zenekarban, hogy ilyen gyenge fizetéssel, a mindennapos gondok ellenére így tudnak együtt dolgozni. Ezt támasztja alá az is, hogy a MÁV Szimfonikus Zenekar március 25-én Bartók-Pásztory díjat kapott. Ezen az eseményen Devich János, a Zeneakadémia rektorhelyettese úgy fogalmazott, a MÁV Zenekar tulajdonképpen egy hungarikum, hiszen a világon egyedülálló, hogy egy ország vasúthálózatát üzemeltető vállalat tartson fenn egy ilyen jól működő együttest. Emellett nagyszerű, hűséges közönségünk is van, az április 19-i koncertünkre például megtelt a Művészetek Palotája, és erre a MÁV is büszke lehet.

I *A művészi elképzeléseit sikerül valóra váltani?*

– Egyre inkább sikerül. Adtam egy kis könyvecskét a zenekar minden egyes tagjának arról, hogy hogyan képelem el a közös munkát. Próbálok nem túl sokat beszélni a próbákon, mert a zenekari zenész köztudottan utálja, ha sokat beszél a karmester. Viszont – tekintve, hogy majdnem húsz évig játszottam kvartettben és a Fesztiválzenekarnál közel tíz évig koncertmester voltam – úgy gondolom, sok tapasztalatot tudok átadni a kamarazeneről, és meggyőződésem, hogy ez a zenekari játék alapja. Ebben a fűzetben próbáltam leírni a legfontosabb

szempontokat. A 20-i, Müpa-beli koncertre való felkészülésünkön már úgy éreztem, ezek a szempontok egyre inkább bevillannak mindenkinek. Szeretnék a realitás talaján maradni, és nem azt taglalni, mennyivel lett esetleg jobb ez a zenekar a vezetésemmel, de úgy érzem, talán hozzá tudok adni a játékuhoz. Ez az együttes a körülmények ellenére folyamatosan egyre magasabb színvonalon tud játszani, ezt mindenkinek észre kell vennie.

I *A zenekari játékról írt szövege egy sor olyan, magától értetődőnek tűnő kitélt is tartalmaz, mint hogy ne blattoljunk, olvassuk el a kottát alaposan, hallgassuk egymást. Ennyire az alapoktól kellett kezdeni?*

– Tulajdonképpen egész életünkben azt kutatjuk, hogyan tudunk egyre jobban játszani, de ehhez az alapokat állandóan figyelembe kell venni. Én úgy gondolom, hogy még a legeslegjobb focicsapatoknál is fölhívja a játékosok figyelmét az edző a motivációt, a csapatszellemet felélesztő tényezőkre egy világbjainki döntő előtt. Ez nem azt jelenti, hogy meg akarok tanítani valakit az alapvető dolgokra, de állandóan szem előtt kell tartani, hogy miért zenélünk.

I *Feltűnt az is, hogy a vonósok szemzőgéből írta össze ezeket a szempontokat. Ők ennyire dominálnak a zenekari játékban, vagy ennek inkább személyes oka van?*

– A vonósok képezik a magját egy zenekar-nak, de ezzel együtt nincs nagyszerű zenekar nagyszerű fúvós gárda nélkül. Persze azt vállalom, hogy én elsősorban ehhez értek. Mostanában egyre inkább csodálom azokat a nagy karmestereket, akik nyolcvanéves korukig dolgoztak, és elvezényelték az operairodalmat, meg a nagy szimfonikus darabokat. Mi tudás, mennyi energia kell ahhoz, hogy azokat az összefüggéseket mind áttanulmányozzák, amelyek ezeknek a zseniális zeneszerzőknek a fejében megszülettek egyszer! A karmester dolgoz elsősorban az, hogy megadja azt a tempót, amelyben a zene jól érzi magát, illetve, hogy felhívja a zenészek figyelmét arra, hogy mikor, kié a fontos szólam. Sokat dol-

gozom azon, hogy a partitúrákban megpróbálom kijelölni az extra dinamikákat, mert a zeneszerző nem tud mindent beírni. Nemrég beszéltem erről Kurtág Györggyel, aki azt mondja, hogy ő is elég sok mindent beír a kottába, de az csak töredéke annak, ami ahhoz kell, hogy a darab spirituális tartalma átjöjjön. Bartók Béla például azt írta egy levélben, hogy a népdalokat ugyan hangról hangra le tudta jegyezni, de két dolgot nem tudott rögzíteni: az időzítést és a hangszínt. Pedig épp ez a két dolog, ami a leginkább megfogja a hallgatót.

■ *Gondolom, azért nem tartja magában ezeket a gondolatokat a próbán.*

– Nem, persze, minden igyekezetem ellenére még mindig sokat beszélek. Ezt ugyan még nem mondtam el, de mostanában például egyre inkább úgy látom, hogy a zenekari játék nagyon hasonlít a golfra, amit a profik úgy játszanak, hogy felméri a maguk és a lyuk közötti távolságot és a terepviszonyokat, majd a segítőkük ehhez viszonyítva választ számukra ütőt. A zeneszerző megírja a darabját, a karmester megtanulja a darabot a próba előtt, és bízik benne, hogy át tudja adni a darab spirituális töltetét, magyarul ők ketten állapítják meg a te-

repviszonyokat, és a zenészeknek kell ki-venniük a megfelelő ütőt a játékhoz, azaz megválasztani a helyes játékmódot. Hiszen különböző spirituális tartalmakhoz és karakterekhez különböző játékmódokban kell játszani. Ez egy hihetetlenül érdekes feladat. És most már, hogy a MÁV Zenekar zenészei egyre jobban ismernek, sokszor felszavakból is értjük egymást.

■ *Most milyen művek foglalkoztatják, mi kerül legközelebb a zenekar repertoárjára?*

– Idén Haydn, Beethoven és Schubert szimfóniákra építettünk, a jövő évi szezonban pedig el fogjuk játszani a négy Brahms szimfóniát, és Mozart utolsó négy szimfóniáját, négy nyitánnyal. Próbálunk a megszo-kott repertoár mellett új darabokat is behozni, idén például vezényelek Schumann hegedűversenyt is, május 23-án. Nagyon nagy Schumann-hódoló vagyok, szerintem ez egy méltatlanul mellőzött darab. Az a csodálatos, hogy ha másodsor, vagy harmadszor veszek elő egy darabot, sok dolog feltűnik, ami először elkerülte a figyelme-met. Van ezeknek a műveknek egyfajta kiismerhetetlenségük, és ez a szép bennük. Egy éve találkoztam Simon Rattle-val, és

amikor arról kérdeztem, szerinte mi a titka a karmester mesterségnek, azt mondta, ez egy pszichológiai kihívás, aminek a lényege, hogy az ember megnyerje a zenekar pozitív energiáit. Úgy fogalmazott: egy karmesternek énekesnek, táncosnak, pszichológusnak, rendőrnek, bohócnak kell lennie, attól függően, hogy áll a zenekari próba. Meg kell tudni lepni a zenekart, és tudni kell képeket adni eléjük. Ahelyett például, hogy azt mondanám, folyamatosabb játékok kérek, azt mondom, képzeljétek el, hogy énekeltek és közben korcsolyáztok. Egy ilyen hasonlat sokkal messzebbre visz, mint a száraz szavak.

■ *Összességében hogy értékeli az elmúlt fél évet?*

– Voltak rossz napok, és voltak jók, éppúgy, mint egy házasságban. Voltak kevésbé jó koncertek és voltak nagyon jók, de egyre inkább érezzük, hogy hogyan kell együtt élni, egyre jobban ismerjük egymást. Olyan is volt, hogy kicsit kifárasztottam az együttest a főpróbán, most már igyekszem ezt a hibát nem elkövetni. Összességében úgy érzem, nagyon jó velük együtt dolgozni.

Sashegyi Zsófia

Takács-Nagy Gábor „Alapgondolatok a zenekari játékhoz” című írása a 27. oldalon olvasható.

A Zamárdiban, április elején rendezett, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének és az MZTSZ szimfonikus zenekari tagozatai konferenciájának fő témája az Előadó-művészeti Törvény módosítása volt. A szervezetek elkészítették saját javaslataikat amelyeket továbbítottak az Előadó-művészeti Tanács felé. Akadt azért vita a munkáltatók és a munkavállalók, illetve az igazgatók és a szakszervezeti képviselők között, hiszen a módosítások jelentősen érintik a finanszírozás kritériumrendszerét, különösen az együttesek létszáma, valamint a fenntartói támogatás vonatkozásában. Minderről Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, az MZTSZ főtitkára számolt be.

Módosulhat az Előadó-művészeti Törvény

Viták közepette állították össze javaslataikat a szakmai szervezetek

■ *Régóta köztudott, hogy az új kormány változtatni kíván az előadó-művészeti törvényen...*

– Így igaz, s ez nem is feltétlenül baj, hiszen egy előzmények nélküli, teljesen új törvény született 2008-ban, s a gyakorlat során jöttek elő a hibák, amelyeken változtatni kell. A gyakorlati tapasztalatokat követően, a változó környezetben felmerülnek új szempontok, s érdemes mindehhez igazítani a jogszabályokat. Még az előző kormány idején szóba került a módosítás, s már akkor megszülettek ehhez a javaslatok. Beszéljünk azonban először magáról a törvényről. Mi röviden Előadó-művészeti Törvényként

emlegetjük, ez azonban nem fejezi ki a valódi tartalmát. Ez a törvény nem magával az előadó-művészettel foglalkozik, hanem ezen belül szigorúan csak két témával: az előadó-művészeti szervezetek, azaz a költségvetési intézmények és nonprofit gazdasági társaságok költségvetési, mégpedig állami, költségvetési támogatásával, valamint az ezeken a munkahelyeken foglalkoztatottakra vonatkozó sajátos munkajogi szabályokkal. Az előadó-művészet ennél sokkal szélesebb, a törvény azonban ennek a két témának a szabályozására született.

■ *Akkor ez az oka annak, hogy nem foglalkozik például a vonósnégyesekkel,*